

Obrazac Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu

OSNOVNI PODATCI

Ime i prezime	Mario Racić
Zvanje	Profesor povijesti i hrvatskog jezika i književnosti
Naziv škole u kojoj ste trenutačno zaposleni	OŠ Josipa Antuna Čolnića Đakovo
Adresa elektroničke pošte	mario.racic@skole.hr
Naslov Metodičkih preporuka	Tema: Razvoj pisma i znanosti na Starome Istoku Nastavna jedinica: Razvoj pisma - obrada
Predmet (ili međupredmetna tema)	Povijest
Za međupredmetnu temu navesti u okviru kojeg nastavnoga predmeta, sata razrednika ili izvannastavne aktivnosti se izvodi.	
Razred	5.

OBVEZNI ELEMENTI

Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikuluma predmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	<p>POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku. Domena: Znanost i tehnologija</p> <p>Ishod teme: Učenik objašnjava razvoj pisma.</p> <p>Ishod aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none">- učenik opisuje kako je nastalo prvo pismo- učenik razlikuje vrste pisama kroz povijest čovječanstva- učenik prilagođava svoje vještine problemskoj situaciji- učenik percipira (zapaža) različitosti starih pisama i važnost feničkog pisma za razvoj glasovnog pisma- učenik primjenjuje znanje i stavove o važnosti pisma u komunikaciji među ljudima
Tijek nastavnog sata	a) uvodni dio 10 minuta b) središnji dio 25 minuta c) završni dio 10 minuta
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	<p>Uvod</p> <p>Učitelj započinje nastavni sat aktualnom temom kako</p>

mnoga istraživanja pokazuju kako učenici u današnje vrijeme sve manje razgovaraju, a da sve više pišu kratke poruke putem e-maila, mobitela i slično. Također, često se danas koriste i emotikoni u pisanju poruka. Učenici raspravljaju jesu li emotikoni uopće pismo ili samo neke slike. Učitelj pita učenike znaju li uopće kako je nastalo pismo. Učenici navode neke ideje.

Učitelj prikazuje na projektoru učenicima povijesni izvor. Tekst navodi jedan od razloga zašto su ljudi izumili pismo. To je tekst o tome kako su Sumerani izumili pismo jer je izaslanik vladara koji je trebao zapamtiti i prenijeti poruku često zaboravljao sadržaj poruke te je vladar odlučio poruke zapisati na pločicu.

Svaki učenik čita tekst u sebi i zapisuje odgovor koji misli da je točan u bilježnicu. Učenici će odgovoriti na pitanje: *Kako je došlo do ideje izuma pisma?* Učenici čitaju glasno odgovore.

Ishod ove aktivnosti je da učenik opisuje kako je nastalo prvo pismo pomoću rada na tekstu.

Učitelj najavljuje današnju temu **Razvoj pisma**.

Središnji dio

Učitelj dijeli učenike u četiri skupine. Svaka skupina će dobiti iste rečenice koje mora dopuniti, a učitelj ih može prikazati preko PowerPoint prezentacije i projektor-a. Rečenice se moraju dopuniti, međutim svaka skupina dopunjuje rečenice na drugom pismu. Jedna skupina na klinastom, druga na kineskom, treća na hijeroglifima i četvrta na feničkom alfabetu. Učitelj je pripremio kartice na kojima se nalaze klinasto, egipatsko, kinesko i feničko pismo (primjeri su u sadržaju). Svaka skupina dobije jednu karticu s pismom na kojem pišu odgovore, samo riječi koje nedostaju. Odgovore na pitanja za ovu aktivnost učenici nalaze u tekstu koji je izvađen iz povijenih izvora. Učenici rečenice i odgovore pišu na A3 papiru te ih kada završe izlažu ostatku razreda, a stavljaju ih na pano kako bi idućih sati učenici mogli uspoređivati ova pisma i usput ponavljati gradivo.

Tijekom rada, učitelj učenike potiče na rad, vodi ih u radu, usmjerava ih na način rada, upućuje ih na čitanje teksta. Bitno je da su svi članovi skupine aktivni u radu. Učitelj promatranjem vrednuje aktivnost učenika u skupini.

Ishod ove aktivnosti je da učenik razlikuje vrste pisama kroz povijest čovječanstva pomoću rada na tekstu .

	<p>Nakon što pronađu odgovore u tekstu, jedan učenik zapisuje rečenice na A3 papiru, a svi ostali pomažu pronaći prave simbole ili znakove na kineskom, feničkom, egipatskom ili klinastom pismu. Naravno da svi znakovi nisu jednostavnii i da nisu potpuno jednaki latinici, međutim, uz pomoć učitelja, učenici će procijeniti koji bi znak ili simbol bio najbliži latinici te ga upotrijebiti. Koristiti bojice.</p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik prilagođava svoje vještine problemskoj situaciji.</p> <p>Nakon toga izložiti A3 papire na pano i čitati rečenice, a posebnu pažnju učenici trebaju obratiti na različita pisma koja je svaka grupa koristila. Kroz razgovor izvesti zaključak kako je feničko pismo najsličnije alfabetu i kako je ono temelj današnjem pismu. Ponovno spomenuti emotikone i usporediti na koja pisma podsjećaju učenike.</p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik percipira (zapaža) različitosti starih pisama i važnost feničkog pisma za razvoj glasovnog pisma.</p> <p>Završni dio</p> <p>Ponoviti i provjeriti što su učenici usvojili o razvoju pisma. Za provjeru koristiti kviz Kahoot u kojem se nalazi 10 pitanja. Nakon svakog pitanja i odgovora, porazgovarati s učenicima ukoliko ima nekih nejasnoća. Učenici koriste u dogовору с учителем своје мобилне телефоне или tablete.</p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik primjenjuje znanje i stavove o važnosti pisma u komunikaciji među ljudima pomoću pitanja u kvizu Kahoot.</p>
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	<p>Uvod</p> <p>Sumerski tekst o izumu pisma:</p> <p><i>Izaslanikova usta su otežala, nije u stanju ponoviti poruku. Jer su izaslanikova usta otežala i nije u stanju ponoviti poruku.</i></p> <p><i>Vladar je zamijesio glinu i odlučio zapisati poruku na glinenu pločicu. Ranije, takvo zapisivanje nije postojalo. Sada, kada Utu (bog sunca) donosi dan, potvrđuje se istinitost toga,</i></p> <p><i>Vladar je zapisao poruku na pločicu, to je istina.</i></p> <p>(Izvor: D. Schmandt-Besserat, How writing come about; Austin, University of Texas Press, 1996.; str. 2)</p> <p>Središnji dio</p> <p>Tekst iz kojeg učenici traže odgovor.</p> <p>Najstariji su pisani spomenici ispisane mezopotamske glinene pločice oko 3 000. godine prije n. e., a stvaraoci</p>

toga pisma bijahu Sumerani. To je najprije bilo čisto slikovno pismo u kojem je svakom slikovnom znaku odgovarala određena riječ. Svaki znak predstavlja neki predmet. S vremenom, slika se rastavlja u pojedine klinaste crte koje se utiskuju debelom pisaljkom od trske u glinene pločice. Takvo pismo nazvano je klinasto pismo. I Egipćanima je stalo do toga da upamte određene povijesne događaje, te je tako i u Egiptu pod utjecajem Mezopotamije došlo do stvaranja pisma koje je imalo slikovne znakove. Kao u sumerskom klinastom pismu, slikovni znak znači jednu riječ, npr. tlocrt kuće – kuću. Egipatsko pismo nazvano je hijeroglifi. Oni su svoje znakove pisali na papirusu, materijal koji se dobivao od biljke papirus, a sličan papiru. Jedno vrijeme pisalo se i na pergameni – osušenoj životinjskoj koži. Kinesko pismo je poput sumerskog slikovnog pisma: svakom znaku odgovara određena riječ. Rano kinesko pismo, od koga je poznato oko 5 000 slikovnih znakova u biti se ne razlikuje od modernog kineskog pisma. Upravo su Kinezi izumili papir koji su izrađivali od kore drveta ili bambusa. Najvažniji napredak u razvoju pisma je izum glasovnog pisma na području Fenicije krajem 2. tisućljeća pr. n. e. U glasovnom pismu svaku glas ima jedan znak ili slovo, a fenički alfabet je imao 22 slova. Slovni alfabet preuzeli su oko 900. godine prije n. e. i Grci. U 7. stoljeću pr. n. e. glasovno pismo od Grka preuzimaju Etruščani, a od njih i Latini koji će stvoriti pismo kojim se i mi služimo – latinicu.

(Izvor: Velika ilustrirana povijest svijeta 1 -3 (Pradoba - 600 pr. n. e.); Otokar Keršovani, Rijeka, 1974.)

Rečenice koje treba dopuniti:

Prvi narod koji je koristio pismo bili su _____.

Pismo u kojem je svaka riječ označena nekom slikom naziva se _____ pismo.

Znakovi sumerskog pisma izgledali su poput klinova pa je to pismo nazvano _____ pismo.

Slikovno pismo nastalo u Egiptu nazvano je _____.

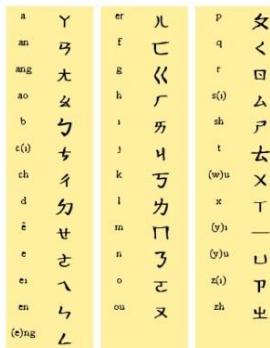
Pismo koje ima najviše znakova je _____ pismo.

Feničani su uveli da svaki glas ima jedan _____, a takvo pismo zovemo _____ pismo.

Fenički alfabet preuzeli su prvo _____, a preko Etruščana i _____ koji su stvorili latinicu.

Podloge na kojoj su stari narodi pisali bile su _____, _____, _____ i _____.

Kartice s pismima.	
klinasto 	egipatsko
feničko 	kinesko
<i>Multimedijiški ili interaktivni sadržaji nisu autorsko djelo autora Metodičke preporuke, ali su dostupni pod Creative Commons licencijom Imenovanje Nekomercijalno Dijeli pod istim uvjetima CC BYNC-SA 4.0.</i>	
Završni dio Kviz Kahoot https://create.kahoot.it/share/razvoj-pisma/dde90f01-e15c-4e17-8cb0-d11956dd529e	
Primjeri vrednovanja za učenje, vrednovanja kao učenje ili naučenog uz upute	Vrednovanje za učenje: <p>Kako bi provjerili razinu usvojenosti obrađenog gradiva koristiti kviz Kahoot u kojem se nalazi 10 pitanja. Ishod ove aktivnosti je da učenik primjenjuje znanje i stavove o važnosti pisma u komunikaciji među ljudima pomoću pitanja u kvizu Kahoot.</p> <p>Učitelj tijekom cijelog nastavnog procesa promatranjem rada u skupini vrednuje rad učenika.</p>
Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi	Kreativni zadatak: Nakon što pronađu odgovore u tekstu, jedan učenik zapisuje rečenice na A3 papiru, a svi ostali pomažu pronaći prave simbole ili znakove na kineskom, feničkom, egipatskom ili klinastom pismu. Naravno da svi

	<p>znakovi nisu jednostavni i da nisu potpuno jednakci latinici, međutim, uz pomoć učitelja, učenici će procijeniti koji bi znak ili simbol bio najbliži latinici te ga upotrijebiti.</p>
DODATNI ELEMENTI¹	
Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema	<p>osr A.2.3. Razvija osobne potencijale osr A.2.4. Razvija radne navike osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html</p> <p>pod A.2.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_157.html</p> <p>uku A.2.1. Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema. uku C.2.4. Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenju i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. uku D.2.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju sa drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html</p> <p>goo B 2.1. Obrazlaže svoje ideje i stajališta važna za odlučivanje poštujući mišljenja drugih. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html</p> <p>ikt C 2. 4. Učenik uz pomoć učitelja odgovorno upravlja prikupljenim informacijama. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html</p> <p>Hrvatski jezik OŠ HJ A.5.4. Učenik čita tekst s razumijevanjem, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta u cjelini. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html</p>

¹ Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnog poziva. Nisu obavezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene Metodičkih preporuka.

	<p>novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html Informatika A.5.1 Učenik pronalazi i vrednuje informacije. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_22_436.html Likovna kultura OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom i variranjem različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_162.html</p>
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	<p>Hrvatski jezik OŠ HJ A.5.4. Učenik čita tekst s razumijevanjem, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta u cijelini. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html Informatika A.5.1 Učenik pronalazi i vrednuje informacije. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_22_436.html Likovna kultura OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom i variranjem različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_162.html</p>
Aktivnosti koji obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama	<p>Učenici koji rade prema redovnom programu uz prilagodbu uz pomoć boljih učenika mogu napisati svoje ime i prezime koristeći pri tome kartice na kojima se nalazi kinesko, klinasto, feničko pismo ili hijeroglife.</p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik razlikuje pisma koja su se koristila u povijesti čovječanstva.</p>
Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima	<p>Daroviti učenici mogu pomoći literature u školskoj knjižnici ili Interneta istražiti koje još pismo se pojavilo u povijesti čovječanstva (npr. arapsko) i oni mogu rečenice dopunjavati na tome pismu koje pronađu i prezentirati ostalima.</p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik prepoznaće još neka pisma koja su se pojavila u povijesti čovječanstva pomoći dodatnih izvora znanja.</p>
Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih zadataka i/ili radova esejskoga tipa	

Projektni zadaci (s jasnim scenarijima, opisima aktivnosti, rezultatima projekta, vremenskim okvirima)	
Poveznice na multimedijске i interaktivne sadržaje	<p>kviz Kahoot</p> <p>https://create.kahoot.it/share/razvoj-pisma/dde90f01-e15c-4e17-8cb0-d11956dd529e</p> <p>Interaktivni sadržaj je autorsko djelo autora Metodičke preporuke.</p>
Prijedlozi vanjskih izvora i literature	<p>D. Schmandt-Besserat, How writing come about; Austin, University of Texas Press, 1996.</p> <p>Velika ilustrirana povijest svijeta 1 -3 (Pradoba - 600 pr. n. e.); Otokar Keršovani, Rijeka, 1974.</p>